

**STUDIA IURISPRUDENTIAE DOCTORANDORUM
MISKOLCIENSIVM**

**MISKOLCI DOKTORANDUSZOK
JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYAI**

Tomus: 14.

MISKOLC, 2014

**Miskolci Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi
Doktori Iskola Kiadványsorozata**

**STUDIA IURISPRUDENTIAE
DOCTORANDORUM
MISKOLCIENSIIUM**

**MISKOLCI DOKTORANDUSZOK
JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYAI**

**Sorozatszerkesztő:
Bragyova András**

**Kötetszerkesztő:
Szabó Miklós**

**Technikai szerkesztő:
Lakos Zsuzsa**

**Kiadja:
Gazdász-Elasztik Kft.**

Felelős kiadó: Vesza József

**KÉSZÜL
A GAZDÁSZ-ELASZTIK KFT. NYOMDAÜZEMÉBEN
Felelős vezető: Barsi Tibor**

ISSN 1588-7901

A TÁRSÁLLATOKKAL KAPCSOLATOS RENDELKEZÉSEK A BÜNTETŐJOGBAN

Bevezetés

Az állatokkal, az állatvédelemmel kapcsolatos szabályozás egyre részletesebbé, korszerűbbé válik. A közigazgatási jogban és a büntetőjogban is növekszik azon tényállások száma, melyek szankciókat helyeznek kilátásba az állatok védelmét szolgáló előírások megsértőivel szemben. Jelen tanulmány tárgya kizárólag az egyedkímélő – az emberi ráhatás alatt élő állatok kíméletét célul tűző – állatvédelmet és a társállatokat érintő büntetőjogi rendelkezések vizsgálata, mint az állatkínzás, a tiltott állatviadal szervezése, valamint a veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése.

1. Az állatkínzás

1.1. Az állatkínzás hazai szabályozásának történeti fejlődése

A hazai állatvédelem eszméjének kezdete és az állatkínzás pönalizálása iránti igény az 1800-as évek első feléig nyúlik vissza.

„Nagy hahotával hallottam egy pásztort elébeszélni: miképpen ő néha komor s unalmas órájában elevenen lehúzta bőrét a báránynak, s úgy bocsájtá el meztelen; s ki hinné, hogy azon inség szüleményének még legyen ennyi ereje, mellyel (kipihenvén egy kissé a metélésnek fájdalmát) elszaladhasson?! S midőn sehol helyét nem leli – midőn társai is össze zavarodva futnak az illy esmérletlen forma előtt; akkor hóhérai csipőjükre tett kezekkel kaczagnak, míg bele nem fáradván, alig tudják aztán elfogni, hogy megöljék – botokkal verik agyon. És ez multság?!”

* Témavezetett – témavezető közös publikáció.

dr. Jámbor Adrienn III. évf. nappali tagozatos doktorandusz – Dr. Paulovics Anita PhD egyetemi tanár, ME-ÁJK, Alkotmányjogi Tanszék.

Az idézet a „Tudományos Gyűjtemény” 1820. évi V. kötetéből való. „Az oktalan állatokon való kegyetlenkedés” című cikkel az állatkínzások elleni felszólalás elsőként került nyilvánosan szóba hazánkban, és később ezt több hasonló témájú felszólalás követett.¹ 1845-ben merült fel az első állatkínzás elleni egyesület alapításának gondolata. A szervezet – amely az állatok védelme mellett az erkölcsök nemesítését is célul tűzte ki – azonban nem volt hosszú életű: 1846-ban, hosszas tanácskozás után került elfogadásra alapszabálya, ez év végére választották meg a tisztségviselőket, a szervezet határozatai azonban teljesítés nélkül maradtak, és a következő évben tisztségviselői lemondtak. Az 1848-as szabadságharc és az azt követő korszak idején az állatvédelem eszméje háttérbe szorult és az eszme előtérbe kerülése az 1870-es évekig váratott magára. 1870-ben megalakult a Pesti Állatvédő Egyesület, amely kezdetben nagy aktivitással bírt: felterjesztést intézett a fővárosi bizottsághoz a kutyák szájkosárral való ellátása tekintetében fennálló szabályok megszüntetése és az elfogott kutyák harmincnapi vesztégzár alatt tartásának eltörlése végett. A következő évtől azonban a szervezet aktivitása jelentősen visszaesett.²

1875-ben Magyarország, Ausztria és Olaszország aláírta a hasznos madarak védelméről szóló egyezményt, amely állatvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőséggel bírt. Míg nemzetközi téren előrelépés figyelhető meg, addig a hazai állatvédelem – állatvédő egyesület hiányában – nem mutatott fejlődést.³

Az 1870-es évek végén és az 1880-as évek elején az állatvédelem eszméi hatósági intézkedésekben öltöttek testet.

A Csemegi-kódexhez kapcsolódóan az 1879. évi XL. törvénycikk, a kihágásokról szóló magyar büntető törvénykönyv (a továbbiakban: Kbt.) a közrend és a közszemérem elleni kihágások között rendelte büntetni az állatkínzást akként, hogy: *„Aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínoz, vagy durván bántalmaz, úgyszintén aki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolc napig terjedő elzárással és száz forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.”*⁴

¹ Lásd: Sipos József: Az oktalan állatok megevéséről, haszonra fordításáról s az azokkal való bánásról némely gondolatok, Kerékgyártó Árpád: Az állatvédelmi ügy multja Magyarországon 1848-ig, Petényi Salamon János: Az állatkínzás ellen (1844).

² Máday Izidor: Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon, Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest, 1907. 5-12. o.

³ Uo. 12.

⁴ Bárándy Gergely: Az állatkínzás jelene és jövője, Debreceni Jogi Műhely 2010/2. (7. évf.) http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2010/az_allatkinzas_jelene_es_jovoje/

A bűncselekmény jogi tárgya a közrend megóvása volt, az elkövetési tárgya pedig minden állat.

A Kbtk. három elkövetési magatartást rögzített: az állat kínzását, annak durva bántalmazását, illetve az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegését.

Az állatkínzás fogalma alatt egyrészt az állat testének fájdalmat okozó sérelmezését, másrészt pedig az állat munkában való túlerőltetését kellett érteni. Az állat durva bántalmazása a kínzás fogalma alá esett, míg az állat munkában való túlerőltetése valósult meg akkor, ha erőtlen vagy beteg állatot használtak erőit meghaladó terhek vontatására vagy megfeszített munkára, amelynek következtében az állat gyakran teljesen kimerült és munka közben összeesett.⁵

A tényállás csak nyilvánosan, nyilvánosság előtt volt megvalósítható, elkövetési módként pedig a bántalmazás botrányt okozó módját rögzítette a Kbtk. Ahhoz, hogy a kínzást botrányt okozó módon kövessék el, nem volt szükséges feltétel, hogy azt több ember lássa, s hogy ennek következtében közbotrány keletkezzen, hanem elegendő volt, ha a kínzás módja botrányt okozó és a hely nyilvánossága folytán annak bárki tanúja lehetett.⁶

Az állatkínzás tényállását ezen túlmenően a törvény kiszélesítette azért, hogy a törvény kiterjeszti e szakasz büntetését az állatkínzás ellen kiadott rendelet vagy szabályrendelet megsértésére is. Ilyen esetben hivatkozni kellett a rendelet keltére és számára, valamint meg kellett nevezni az ítéletben azt a cselekményt, amellyel a vádlott az állatkínzást a szabályrendelet értelmében elkövette.⁷

A tényállás szándékosan és gondatlanul egyaránt elkövethető volt. Gondatlanságból elkövetett állatkínzás jellemzően az állatok túlterhelése esetén fordulhatott elő, illetve abban az esetben, ha az elkövető felületeségből nem vett tudomást az állatkínzás tilalmáról.⁸

Az elhatárolási szempontok tekintetében fontos kiemelni, hogy „az idegen állat szándékos bántalmazása rongálásnak minősült. Abban az

⁵ Edvi Illés Károly: A kihágásokról szóló magyar büntető-törvénykönyvek és eljárási szabályok magyarázata, Singer és Wolfner Kiadása, Budapest, 1903. 221. o.

⁶ Edvi: i.m. 221.

⁷ Uo. 222. o.

⁸ Uo. 222-223. o.

esetben azonban, ha az elkövetőt az idegen tulajdonban levő állat bántalmazása tekintetében gondatlanság terhelte, az állatkínzás miatt lehetett felelősségre vonni.”⁹

A kihágás intézményének, illetve a kihágási bíráskodásnak a megszüntetésével¹⁰ és a szabálysértés intézményének a bevezetésével¹¹ az állatkínzás már nem bűncselekménynek, hanem szabálysértésnek minősült. Az állatkínzás szabálysértési tényállását az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) kormányrendelet tartalmazta, amely lényegében a Kbtk. szabályozását vette át. A jogszabály módosítására többször is sor került, de azok csak a szankció mértékét és a helyszíni bírságolás lehetőségét érintették.¹²

2000. március 1-jével lépett hatályba a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény és az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) kormányrendelet, mely utóbbi jogszabály tartalmazta az állatkínzás tényállását. Szembetűnő különbség a korábbi rendelkezésekhez képest egyrészt az, hogy 2000. március 1-jétől a védelem köre a gerinces állatokra szűkült.¹³ Másrészt pedig kibővült az elkövetési magatartások köre. Az állatkínzás az alábbi hat fordulat alapján volt megvalósítható:

- a) A gerinces állat bántalmazása, amely csak akkor valósult meg, ha arra közterületen vagy nyilvános helyen mások felháborodására alkalmas módon került sor. Ennek értelmében a magánterületen való bántalmazás nem valósította meg a tényállást.¹⁴
- b) A gerinces állatnak akaratlagosan fizikai fájdalom okozása.
- c) A gerinces állatnak a természetével ellentétes cselekedetre kényszerítése.
- d) A gerinces állaton szükségtelenül olyan beavatkozás végezése, amely alkalmas arra, hogy másokban felháborodást vagy riadalmat keltsen.
- e) A gerinces állat minimális tartási feltételeinek nem biztosítása.
- f) A tartás módszereivel az állatnak fizikai fájdalom, egészségkárosodás, megbetegedés okozása.

A kiszabható szankció továbbra is a pénzbírság és a helyszíni bírság maradt.

⁹ Károlyi Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon, *Acta juridica et politica*, 2006/13. (60. évf.) 7. o.

¹⁰ 1955. évi. 17. tvr.

¹¹ 1953. évi. 16. tvr.

¹² Károlyi: i.m. 9. o.

¹³ Bárándy: i.m.

¹⁴ Károlyi: i.m. 12. o.

A szabálysértési tényállás háttérjogszabálya az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávtv.), amelynek rendelkezései töltötték meg tartalommal a tényállást. Noha az Ávtv. megalkotásának idején felmerült a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításának igénye – nevezetesen, hogy az állatkínzás tényállása a büntetőjog területére tartozzon –, annak megvalósítása 2004-ig váratott magára.

2004. április 24-én a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló 2004. évi X. törvény iktatta be az állatkínzást büntetőjogi tényállásként a közbiztonság elleni bűncselekmények közé az alábbi szövegezéssel:

266/B. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) állattartóként, háziasított emlősállatot vagy az ember környezetében tartott veszélyes állatot elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a vadásatról szóló törvény által tiltott vadászati eszközzel vagy tiltott vadászati módon vadászik, illetve a halásatról szóló törvény által tiltott halfogási eszközzel vagy módon halászik vagy horgászik.

Az állatkínzás büntetőjogi területre emelésének indoka sokrétű volt. A jogalkotónak kötelessége az emberi felelősségtudat növelése és ennek érdekében a szükséges jogszabályok megalkotása. Az állatok bántalmazása már olyan méreteket öltött hazánkban is, hogy indokoltá vált az állami kontrolleszközök utolsó eszközének alkalmazása, vagyis az állatkínzással szembeni büntetőjogi fellépés.¹⁵

Szembetűnő, hogy az állatkínzás tényállása – a korábbi szabálysértési tényálláshoz hasonlóan – a gerinces állatokra vonatkozik.¹⁶ Ennek indoka az, hogy az Ávtv. is különbséget tesz a gerinces és gerinctelen élőlények

¹⁵ T/6743. Képviselői önálló indítvány 4-5.

¹⁶ Vetter Szilvia, Ózsvári László, Visnyei László: Az állatkínzás tényállása és az állatvédelmi büntetőrendszer a megelőzés tükrében, Magyar Állatorvosok Lapja, 2010/8. (132. évf.) 492-493. o.

megőlése között, a büntetőjog pedig az Ávtv. által tilalmazott magatartások közül a legsúlyosabbakat kívánja szankcionálni.¹⁷

Az állatkínzás minősített esetét a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2008. évi LXXXIV. törvény vezette be. Eszerint a büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés ha az (1)-(2) bekezdésben írt bűncselekményt olyan módon követik el, hogy az az állatnak különös szenvedést okoz. A törvény indokolása értelmében a különös szenvedést okozó állatkínzás fogalma alatt az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli brutalitással véghezvitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekményeket értjük. A minősítő körülmény megalkotásának indoka egyrészt az, hogy a magatartás tényálláson belül kiemelt társadalomra veszélyessége már önmagában is indokolja annak megalkotását, hiszen a büntetőjog az állatot érző lénynek ismeri el, ebből adódóan nem lehet közömbös aziránt, hogy szenvedése milyen mértékű. A különös szenvedést okozó állatkínzás esetében a büntetés céljának eléréséhez szükséges, hogy a jogalkotó lehetővé tegye súlyosabb büntetés kiszabását is. Másrészt a minősített eset törvénybe foglalása mellett szól az is, hogy jóval nagyobb a személyében rejlő társadalomra veszélyessége és bűnösségi foka annak az elkövetőnek, akinek cselekménye az állatnak különös szenvedést okoz.¹⁸

Az állatkínzás az USA minden államában bűncselekmény. Az állatvédelmi törvények általában több különböző típusú magatartást büntetnek a kutya elhagyásától kezdve a gondatlan tartáson át a szándékos bántalmazásáig. Az állatnak különös szenvedést okozó állatkínzást általában súlyosabban büntetik, mint más állatkínzást. Kalifornia államban például a különös szenvedést okozó állatkínzás elkövetőjével szemben börtönbüntetést és/vagy húszezer dollárig terjedő pénzbüntetés szabható ki.¹⁹

1.2. Az állatkínzás hatályos szabályozása

2013. július 1-jén lépett hatályba a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: új Btk.), amely immár önálló fejezetben rendelkezik a környezet és természet elleni bűncselekményekről. Ezen bűncselekmények önálló fejezetben történő szabályozását a hazai

¹⁷ Uo. 8. o.

¹⁸ T/6655. Képviselői önálló indítvány.

¹⁹ Anita Paulovics: Animal Cruelty In The USA. The Publications of the MultyScience - XXVIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference. Miskolc, 2014, 1.

szakirodalom már korábban is igényelte.²⁰ A fejezet alá tartozó bűncselekmények az alábbiak:

- a) környeztkárosítás,
- b) természetkárosítás,
- c) állatkínzás,
- d) orvvadászat,
- e) orvhalászat,
- f) tiltott állatviadal szervezése,
- g) a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése,
- h) ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés,
- i) radioaktív anyaggal visszaélés,
- j) nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés,
- k) atomenergia alkalmazásával visszaélés.

A felsorolt tényállások közös jellemzői, hogy a környezetet és a természetet, valamint azok elemeit védik. A tanulmány tárgyát képező bűncselekményeknek e fejezetben történő elhelyezését az azonos jogi tárgy, az állatok kímélete, a velük való humanitárius bánásmód indokolja.

Az állatkínzás tényállása az alábbi szövegezéssel szerepel a törvényben:

244. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzás

a) az állatnak különös szenvedést okoz, vagy

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Az állatkínzás bűncselekményének törvényi tényállása nem keretdiszpozíció, mert nem az Ávtv. szabályaira utal vissza, hanem a

²⁰ Lásd: Bárándy Gergely: Az állatkínzás jelene és jövője. Debreceni Jogi Műhely 2010/2. (7. évf.), Metzger Szilvia: Az állatkínzás bűncselekmény kérdései, Acta scientiarum socialium, 2010/13. 59-69. o.

büntetőjogban ismert fogalmakkal maga a büntető norma határozza meg az elkövetési magatartást.²¹

A cselekmény elkövetési tárgyai egyrészt általában a gerinces állatok, továbbá a veszélyes állatok.²²

A bűncselekmény elkövetési magatartása egyrészt a gerinces állat indokolatlan bántalmazása, valamint az olyan indokolatlan bánásmód alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza. A bántalmazás az állat testére irányuló erőszakos ráhatás, amelynek nem feltétele a fizikai fájdalom okozása, mert a büntetőjogi szankcionálás nem az állatban elért érzethez, hanem az elkövető magatartásához kapcsolódik.²³ Az új Btk. indokolása szerint nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak: a nevelés, az idomítás, a hasznosítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ebben az esetben is meg kell határozni, hogy melyek azok az eszközök, amelyek büntetendők és melyek azok, amelyek nem.²⁴ Véleményünk szerint ezen esetekben sem szükségszerű a bántalmazás, hiszen nevelési, idomítási juttalmazó módszerrel és az állat iránti tisztelettel, szeretettel is lehet és sok esetben ez a megoldás célravezetőbb. Részünkről nem elfogadható és nem támogatható, hogy az állat engedelmességét a gazda iránt érzett félelem alapozza meg, a bántalmazással elért nevelés pedig épp ezt vonja maga után. Ugyanakkor elismerjük, hogy indokolt a bántalmazás, ha az az állat támadásának elhárítása érdekében történik.

A tényállás háttérjogszabálya az Ávtv., amelynek értelmében állatkínzásnak minősül az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása.²⁵ Az állatkínzás körében az Ávtv. további tilalmakat is rögzít, mégpedig tilos:

- a) az állatot kíméletlen módon mozgatni, szállítani, elhelyezni,
- b) az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni (kínozni),

²¹ EBH2008. 1762.

²² A veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. számú melléklete sorolja fel, hogy mely állatok tartoznak a fogalomba.

²³ Károlyi: i.m. 17. o.

²⁴ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 190. o.

²⁵ Kánics Éva: Állatkínzás – jog és közvélemény, Büntetőjogi tanulmányok, 2009. évi (10. évf.) 10. kötet 159. o.

- c) az állatot károsítani,
- d) természetellenes és önpusztító tevékenységre szoktatni,
- e) emberre vagy állatra uszítani, illetve állatviadalra idomítani,
- f) kényszertakarmányozásra fogni, kivéve az egészségügyi megfontolásból való kényszerű táplálás esetét,
- g) teljesítőképességét meghaladó teljesítményre kényszeríteni.²⁶

Az egészségkárosodást vagy pusztulást előidéző bánásmód fogalmába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, amely nem esik a bántalmazás körébe.²⁷ A bánásmód hosszabb ideig tartó folyamatot feltételez. Egyszeri, eseti jelleggel nem követhető el.²⁸

Ezen elkövetési magatartást bárki elkövetheti, így például az is, aki állaton állatkísérletet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően végez, vagy állatorvosi végzettséghez kötött tevékenységet jogosulatlanul végez.²⁹

A bűncselekmény immateriális, a büntetethez elegendő, ha az elkövető cselekménye alkalmas a halál, illetve maradandó egészségkárosodásának előidézésére.³⁰ Ha az elkövető cselekménye az állat életének kioltását eredményezi, akkor az a büntetékiszabás során súlyosító körülményként értékelhető. Az Ávtv. lehetővé teszi az állat életének kioltását, de csak akkor, ha arra elfogadható okból vagy körülmény miatt kerül sor. Ezen okok például az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, valamint közegészségügyi veszély elhárítása. Ezen esetekben tehát az állatkínzás tényállása nem valósul meg.

A bűncselekmény másik elkövetési magatartása a gerinces állat vagy veszélyes állat elűzése, elhagyása vagy kitétele. E fordulatban a törvényhozó egyrészt a megunt háziállatok (kutya, macska), illetve a sokszor terhelessé vált veszélyes állatok (skorpió, egyes pókfajták) sorsukra

²⁶ Ávt. 6. § (1) bekezdés.

²⁷ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 190. o.

²⁸ BH2011. 331.

²⁹ T/6958. számú törvényjavaslat 371.

³⁰ Bárándy: i.m.

hagyása ellen kíván fellépni. Ezen magatartások büntetni rendelkezésének oka egyrészt az állat kiszolgáltatott helyzete, másrészt pedig a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése.³¹ A tényállás e fordulatának alanya speciális, elkövetője csak az állattartó lehet. Az állat tartója az Ávtv. értelmében az állat tulajdonosa, illetve aki állatot vagy az állatállományt gondozza, felügyeli.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy gerinces állatról van szó, a cselekménye alkalmas arra, hogy az állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, illetve hogy az állatot a sorsára hagyja.³²

A jogalkotó súlyosabban rendeli büntetni azt a bűncselekményt, amely az állatnak különös szenvedést okoz. Különös szenvedésként értékelendő az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli brutalitással véghezvitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekmény. Így pl. ha a bántalmazás hosszantartó, elhúzódó, illetve ha az elkövetéskor az állat szenvedése láthatóan rendkívüli mértékű.³³

A tényállás másik minősített esete a több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozó állatkínzás. A minősített esetek tekintetében elegendő, ha az elkövetőt csak gondatlanság terheli.³⁴

Az az állat, amely az állatkínzás elkövetési tárgya volt, elkobozható. Az elkobzás lehetőségét a bántalmazott állat életének, egészségének jövőbeli védelme indokolja.³⁵ Állatkínzás esetében kizárt az elkobzás mellőzésének lehetősége.³⁶

2. Állatviadatok tilalma, tiltott állatviadal szervezése

Az állatviadatok, azok közül is elsősorban a kutyaviadatok és a harci kakasviadatok napjainkban is gyakoriak. Jellemzőjük, hogy ezen események helyszínét és időpontját a szervezők nem hozzák nagy nyilvánosságra, a fogadások során hatalmas pénzek forognak és az állatok között ténylegesen élet-halál küzdelem folyik. A kutyaviadatokon

³¹ Károlyi: i.m. 20. o.

³² Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Complex Kiadó, Budapest, 2013. 515. o.

³³ A 2008. évi LXXXIV. törvény indoklása.

³⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 9. § Az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött súlyosabb jogkövetkezmények akkor alkalmazhatóak, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli.

³⁵ Károlyi: i.m. 22. o.

³⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 73. § c).

részvevő állatokat durva, az állatkínzás tényállását kimerítő módokon, magatartásokkal képezik. A kutyának ugyanis nem tartozik a természetes ösztönei közé az, hogy egy másik kutyára rátámadjon és szétmancangolja azt. Ennek a magatartásnak az előidézése csakis az ember céltudatos tevékenységének az eredménye lehet. Egyrészt azért, hogy a tenyésztés során a legagresszívebb egyedeket kiválogatja, másrészt azért, hogy ezen egyedeket olyan viselkedésre képezi, hogy azok kutyaviadalra alkalmazhatók váljanak. Ez esetben a kutyát már nem nevezhetjük az ember társának.³⁷ Ha adott esetben még sikerül is egy rendkívül agresszív ebet a gazdájától elkobozni, valószínűsíthető, hogy ez az állat nem lesz örökbe adható, átnevelése a legtöbb esetben sikertelen.

A kutyaviadal a kutya számára egy élet-halál harc. Az állatnak nincs arról tudomása, hogy ennek a küzdelemnek bármi más tétje lehetne, mint a másik legyőzése. A kutya azt sem tudhatja, hogy a harcnak vége lesz-e. Ezt akkor sem tudja, amikor a másik az ő torkát harapja el a fojtóhuroknál nagyobb fájdalmat okozva. A kutya nem számíthat arra, hogy a gazdája nem engedi elpusztulni és az utolsó pillanatban majd megmenti. Ezért aztán semmi sem akadályozza meg, hogy igazi halálfélelmet is átéljen a rendkívüli fájdalmak mellett.

Mivel a kutyaviadatok elsődleges főszereplője nem az állat, hanem az ember, így a legfontosabb az ember büntethetőségének szabályozása.³⁸ A tiltott állatviadal szervezése bűncselekményt az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 1996. évi CVIII. törvény iktatta be a Btk.-ba az alábbi szövegezéssel:

266/A. § (1) Aki eb részvételével állatviadalt szervez, tart, valamint ilyen állatviadalra fogadást szervez, vagy köt, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki állatviadal céljára ebet tenyészt, kiképez, tart, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

³⁷ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében, Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 51. o.

³⁸ Janza Frigyes: Kutyaviadatok – vidorkutyák. Rendészeti Szemle, 1993. évi (31. évf.) 8. szám 57.

A szabályozás csupán az ebekkel folytatott állatviadalt rendelte büntetni, az egyéb állatokkal folytatott ilyen cselekmény szabálysértésnek minősült.³⁹

A tényállás 2004. évi X. törvénnyel történt módosítását követően bármely gerinces állat részvételével tartott állatviadallal kapcsolatos magatartás tilalmazott lett. Ezen szabály mindenféleképpen pozitív jelentőséggel bír, hiszen így már például a harci kakasviadatok is bűncselekménynek minősültek és minősülnek.

Az új Btk. büntettként rendeli büntetni az állatviadal szervezését, tartását, fogadás szervezését vagy kötését, míg vétségként a gerinces állat állatviadal céljára történő megszerzését, tartását, tenyésztését, kiképzését, idomítását, valamint forgalmazását.

A bűncselekmény jogi tárgya a társadalom nyugalomához fűződő társadalmi érdek, elkövetési tárgya pedig a gerinces állat, függetlenül attól, hogy háziasított vagy vadon élő állatról van-e szó.

A bűncselekmény központi eleme az állatviadal, amelynek fogalmát az Ávtv. határozza meg akként, hogy „*az állat fizikai, pszichikai állapotának olyan megterhelése, küzdelemre készítése egy másik állattal vagy emberrel, amely sérülést vagy halált okozhat.*”⁴⁰

A szabályozás értelmében tilos:

- az állatviadalon való közreműködés, részvétel, fogadáskötés,
- állatviadal szervezése, tartása,
- állatviadal céljára építményt, földterületet vagy egyéb helyet, anyagi eszközt más személy rendelkezésére bocsátani,
- állatviadal céljára állatot tartani, tenyészteni, kiképezni, idomítani, más személynek átadni, forgalmazni.⁴¹

A bűncselekmény első fordulatainak elkövetési magatartásainak módja nem feltételez rendszeres elkövetést, a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha azt egy esetben bonyolították le.⁴² Az állatviadal szervezése alatt az állatviadal lebonyolítását biztosító tevékenységet – amely magába foglalja az irányítást és a részvételre rábírását, valamint a rábírt törekvést –, állatviadal tartása alatt pedig annak tényleges lebonyolítását értjük. Az állatviadala fogadás szervezése az azzal kapcsolatos tájékoztatás megadását, a fogadók összehozását jelenti.⁴³ Az

³⁹ Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet 4. §.

⁴⁰ Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 7. § (1) bekezdés első mondat.

⁴¹ 1998: XXVIII. tv. 7. §.

⁴² Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 193.

⁴³ Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Complex Kiadó, Budapest, 2013. 520. o.

állatviadalra fogadás szervezése vagy arra fogadás kötése az állatviadal megtartása nélkül is befejezett bűncselekmény. A tényállás e fordulata csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény második fordulata célzatos magatartásokat rendel büntetni, ugyanis a cselekmény akkor tényállásszerű, ha a gerinces megszerzése, tartása, tenyésztése, kiképzése, idomítása, valamint forgalmazása állatviadal céljából történő felhasználása végett történik.⁴⁴ A tényállás e fordulata a magatartás célzatos volta miatt, csak egyenes szándékkal valósulhat meg.

Az új Btk. szélesíti a kitiltás büntetés alkalmazhatósági körét, így az – immár önálló büntetésként is – kiszabható a tiltott állatviadal szervezésének elkövetőjével szemben.

Az új Btk. ugyan külön tényállásban rendelkezik az állatviadalok szervezésének tilalmáról, de nem tér ki minden cselekmény felsorolására, amelyek az Ávtv.-ben megtalálhatóak, mint például az állatviadalon való részvétel vagy az állatviadalon való közreműködés. Az állatviadalon nézőként való részvétel nem minősül bűncselekménynek, de ha a résztvevő fizikai vagy pszichikai segítséget nyújt a szervezőnek vagy a fogadást kötőnek (például belépődíjat fizet), akkor bűnségdként felelősségre vonható.⁴⁵

A magyar szabályozással ellentétben az USA több tagállama is büntetni rendeli az állatviadalon nézőként való részvételt. Kalifornia állam büntető törvénykönyve kimondja, hogy minden olyan személy, aki tudatosan van jelen nézőként minden olyan helyen, épületben vagy ingatlanban ahol állatviadal előkészületei folynak azzal a szándékkal, hogy részt vegyen az előkészületekben, vagy az állatviadalon, egy évig terjedő szabadságvesztéssel és/vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A pénzbüntetés mértéke nem haladhatja meg az ötezer dollárt.⁴⁶

New York államban szintén egy évig terjedő szabadságvesztéssel és/vagy pénzbüntetéssel büntetendő az állatviadalon nézőként való részvétel abban az esetben, ha a nézőként részt vevő belépődíjat fizetett

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Complex Kiadó, Budapest, 2013. 520. o.

⁴⁶ California Penal Code § 597.5.

vagy fogadást kötött. A pénzbüntetési mértéke nem haladhatja meg az ezer dollárt.⁴⁷

Véleményünk szerint a hazai büntetőjogi szabályozásnak is lehetővé kellene tennie az állatviadalon nézőként való részvétel, mint elkövetési magatartás büntetését. Emellett célszerű lenne a bűncselekmény elkövetési magatartásainak körébe emelni az állatviadalon közreműködőként való részvételt is, hiszen ez által büntethetővé válna például az az állatorvos is, aki az állatviadal során ellátja az állat(ok) sérüléseit.

3. Veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése

3.1. A szabályozás történeti fejlődése

A veszélyes állat tiltott és gondatlan tartását a Kbt. a közegészség és a testi épség elleni kihágások között rendelte büntetni az állatkínzást akként, hogy:

121. § Nyolc napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, aki hatósági engedély nélkül veszélyes vadállatot tart, vagy ha ez iránt engedéllyel bír, az ilyen állatok tartására és őrzésére nézve fennálló szabályokat vagy a fennforgó esetre kiadott külön hatósági utasítást megszegi.

122. § Egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő

az akinek birtokában vagy felügyelete alatt veszélyes vadállat vagy olyan kutya, vagy más olyan állat van, melyről tudja, hogy az ember életére vagy testi épségére nézve veszélyes tulajdonsággal bír s mindamellett a veszély megelőzésére és megakadályozására szükséges elővigyázati és oltalmi intézkedéseket nem alkalmazza.

Ugyanezen büntetés éri a veszélyes vadállat birtokosát vagy felügyelőjét, aki az esetben, ha a vadállat kiszabadult, annak kézre kerítése vagy ártalmatlanná tétele végett, a szükséges intézkedéseket azonnal meg nem teszi s egyszersmind pedig lehetőség szerint, a hatóságot az eseményről azonnal nem értesíti.

Mindkét szakasz olyan veszélyek megelőzését célozta, amelyek az ember életét vagy testi épségét a veszélyes vadállat, veszélyes kutya vagy más veszélyes állat gondatlan tartása vagy felügyelet nélkül hagyása miatt érthették. A különbség a két rendelkezés között annyi, hogy míg a 121. §

⁴⁷ New York Agriculture and Markets Law § 351.4.

hatósági szabályok vagy intézkedések megszegését feltételezte, addig a 122. §-t valósította meg a veszélyes állat birtokosa vagy felügyelője, akkor, ha az állat veszélyes természetének megfelelő elővigyázati és oltalmi intézkedéseket nem alkalmazta. A felelősség azt terhelte, akinek birtokában vagy felügyelete alatt veszélyes állat volt. Ha azonban a birtokos vagy az állat felügyelője olyan személyre bízta az állatot, aki rendelkezett az állat tartásához szükséges képességgel, akkor a felelősség ez utóbbi személyre szállt.⁴⁸

A kihágás intézményének, illetve a kihágási bíraskodásnak a megszüntetésével a veszélyes állat tiltott és gondatlan tartása már nem a büntetőjog területén került szabályozásra.

Az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 1996. évi CVIII. törvény a Btk.-ban a közrend elleni bűncselekmények, azon belül a közbiztonság elleni bűncselekmények között új tényállásként iktatta be a veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegését az alábbi szövegezéssel:

266. § (1) Aki

a) veszélyes ebet tenyészt, az ország területére behoz, onnan kivisz, versenyeztet, vagy engedély nélkül tart,

b) veszélyes ebet jogszabály megszegésével elidegenít, vagy megszerez,

c) a veszélyes eb ivartalanítására vonatkozó jogszabályban előírt kötelezettségét megszegi,

d) a veszélyes eb tartására vonatkozó jogszabályban előírt biztonsági előírást megszegi,

vésztést követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki veszélyes ebet őrző-védő feladat végzésére tart, kiképez, illetve veszélyes ebbel ilyen feladatot végeztet, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az (1) és (2) bekezdés alkalmazásában veszélyes eb a törvényben, törvény felhatalmazása alapján kormányrendeletben, valamint hatósági határozatban veszélyes ebbé nyilvánított eb.

A korábbi szabálysértési tényállással szemben immár a Btk. kívánta szankcionálni a veszélyes ebek tenyésztési, behozatali tilalmának

⁴⁸ Edvi: i.m. 292-295. o.

megszegését, illetve az engedély nélküli tartás vagy az engedélytől eltérő tartás következményeit.⁴⁹ A szabályozás büntetőjog szintjére emelésének indoka az volt, hogy bár a veszélyes ebek tartásával kapcsolatos kérdéseket és problémákat kormányrendeleti szinten szabályozták⁵⁰ és bár a kormányrendelet tiltó rendelkezéseinek érvényesítése érdekében módosításra került az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) Kormányrendelet is, de az együttes szabályozás nem bírt kellő visszatartó erővel, ezért csak a törvényi szinten történő szabályozás jelenthet kellő visszatartó hatást.⁵¹

3.2. A hatályos szabályozás

Az új Btk. a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények között tartalmazza a veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése tényállást.

A bűncselekmény jogi tárgya az emberek személyes (fizikai) biztonsága.

Mivel az Ávtv. külön kezeli a veszélyes állat és a veszélyes eb fogalmát, emiatt az új Btk. is külön szakaszban szabályozza a veszélyes állatokra és a veszélyes ebekre vonatkozó elkövetési magatartásokat. Az új Btk. rendelkezései szerint veszélyes eb a hatósági határozatban egyedileg veszélyes ebbé nyilvánított eb,⁵² míg azt, hogy mely állatok minősülnek veszélyesnek, a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. A korábbi, veszélyes ebekre vonatkozó tényállásnak a veszélyes állatokra történő kiterjesztését indokolja, egyrészt az, hogy ezek az állatok többségében a veszélyes ebnél lényegesen komolyabb kockázatot jelentenek, szabálytalan tartásuk akár közvetlen veszélyt jelent a környezetben élő emberek biztonságára, másrészt pedig az, hogy az

⁴⁹ T/2675. Képviselői önálló indítvány.

⁵⁰ Az állatviadatok tilalmáról és egyes küzdő ebek behozatali, tenyésztési tilalmáról szóló 15/1994. (II. 1.) Kormányrendelet, amelyet a veszélyes és veszélyesnek minősített eb tartásáról és a tartás engedélyezésének szabályairól szóló 15/1997. (II. 26.) Kormányrendelet váltott fel.

⁵¹ T/2675. Képviselői önálló indítvány.

⁵² A veszélyes ebekről lásd: Jámbor Adrienn: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban). *Studia Iurisprudente Doctorndum Miskolciensium Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai* 12. Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2013. 135-155. o.

Ávtv.-hez és az együttes rendelethez kapcsolódó szankciós lehetőségek nem bírnak kellő visszatartó erővel.⁵³

A jogalkotó megkülönbözteti e bűncselekmény vétségi és büntetti alakzatát.

Vétséget követ el az, aki veszélyes állatot engedély nélkül tart, szaporít, elidegenít vagy az ország területére behoz, valamint az, aki a veszélyes állat tartására vonatkozó jogszabályban előírt biztonsági előírást megszegi. Úgyszintén vétség miatt büntetendő az, aki veszélyes ebet szaporít, az ország területére behoz, onnan kivisz, versenyztet vagy engedély nélkül tart, jogszabály megszegésével elidegenít vagy megszerz, illetve az, aki a veszélyes eb ivartalanítására vonatkozó jogszabályban előírt kötelezettségét megszegi, vagy a veszélyes eb tartására vonatkozó jogszabályban előírt biztonsági előírást megszegi.

Büntettet követ el az, aki a veszélyes ebet őrző-védő feladat végzésére tartja, kiképz, illetve a veszélyes ebbel ilyen feladatot végeztet.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, tette az, akinek tényleges rendelkezése alatt van az állat. Szándékegység fennállása esetén társtettes lehet az állat őrzetével, felügyeletével megbízott személy.⁵⁴

Záró gondolatok

A Büntető Törvénykönyv módosításai, az állatkínzás, a tiltott állatviadal szervezése tényállások beiktatásával a korábbi szabálysértési tényállásokat immár bűncselekménnyé minősítették, amely változások egyfajta szemléletváltást is tükröznek. Az állatokra társadalmunk és jogrendszerünk hosszú időn keresztül tárgyként tekintett, azonban napjainkban társadalmunk az állatra, mint érző lényre tekint, igény mutatkozik a személy és dolog kategória mellett egy harmadik csoport: az állat, mint érző lény elismerésére.

⁵³ T/6958. számú törvényjavaslat.

⁵⁴ Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Complex Kiadó, Budapest, 2013. 748. o.

Felhasznált irodalom

1. Anita Paulovics: Animal Cruelty In The USA. The Publications of the MultyScience - XXVIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference. Miskolc, 2014.
2. Bárándy Gergely: Az állatkínzás jelene és jövője. Debreceni Jogi Műhely 2010/2. (7. évf.)
3. Edvi Illés Károly: A kihágásokról szóló magyar büntető-törvénykönyvek és eljárási szabályok magyarázata, Singer és Wolfner Kiadása, Budapest, 1903.
4. Janza Frigyes: Kutyaviadatok – vidorkutyák. Rendészeti Szemle, 1993/8. (31. évf.)
5. Jámbor Adrienn: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban). Studia Iurisprudente Doctorndum Miskolciensium Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 12. Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2013.
6. Kánics Éva: Állatkínzás – jog és közvélemény. Büntetőjogi tanulmányok, 2009. évi (10. évf.) 10. kötet.
7. Károlyi Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. Acta juridica et politica, 200/13. (60. évf.)
8. Máday Izidor: Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon, Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest, 1907.
9. Metzger Szilvia: Az állatkínzás bűncselekmény kérdései. Acta scientiarum socialium 2010/13.
10. Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében, Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002.
11. Vetter Szilvia, Ózsvári László, Visnyei László: Az állatkínzás tényállása és az állatvédelmi büntetőrendszer a megelőzés tükrében. Magyar Állatorvosok Lapja, 2010/8. (132. évf.)

SUMMARY

Regulations Concerning Pets in Criminal Law

Regulations concerning animal protection and animals are becoming more and more detailed and up-to-date. In administrative as well as in criminal law there are increasing number of cases where there are sanctions following a violation of any regulation concerning animal

protection. The object of the present study is strictly species saving – saving of live animals under human influence – observing criminal regulations concerning animal protection and pets such as organizing forbidden animal fights as well as violating obligations of keeping of dangerous animals or dogs.
